

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over personlig og praktisk hjælp (hjemmehjælp)

Ankestyrelsens praksis om visitation og udmåling efter servicelovens §§ 83, 83 a, 84 og 86 – og om kvalitetsstandardens retlige rækkevidde

Version 2 Opdateret 8. sep. 2026 28 afgørelser · 1999-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Personlig pleje og praktisk hjælp i hjemmet er blandt de kommunale ydelser, der genererer flest klagesager på voksenområdet, og Ankestyrelsen har gennem en lang række principmeddelelser fastlagt, hvor grænsen går mellem kommunalbestyrelsens ret til at fastsætte et serviceniveau og borgerens krav på en konkret, individuel vurdering. Kernen i praksis er, at kvalitetsstandarden efter serviceloven § 139 alene er et udgangspunkt, som skal kunne fraviges, når borgerens behov nødvendiggør det, jf. pligten i serviceloven § 88, stk. 1. Ankestyrelsen prøver som udgangspunkt kun retlige spørgsmål, jf. retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, men efterprøver i den forbindelse både om kvalitetsstandarden er lovlig, og om kommunen reelt har foretaget den pligtsmæssige individuelle vurdering – og hjemviser i vidt omfang, når den ikke er foretaget. Med ældrereformen, hvor ældreloven trådte i kraft 1. juli 2025, er hjemlen for borgere over folkepensionsalderen flyttet til helhedspleje efter ældreloven § 10, mens servicelovens § 83 fortsat gælder for de øvrige voksne.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen accepterer, at en kommunal kvalitetsstandard fastsætter et generelt serviceniveau for hjemmehjælp, men kræver, at standarden alene anvendes som et udgangspunkt, der skal fraviges, når borgerens individuelle behov nødvendiggør det.
- 02** Ankestyrelsen kræver, at kommunen ved udmåling af rengøring inddrager borgerens samlede funktionsnedsættelse og konkrete boligforhold – herunder brug af rollator og kørestol og hvilke rum der er i daglig brug – og ikke blot et fast kvadratmetertal.
- 03** Ankestyrelsen afviser, at kommunen betinger yderligere hjælp af én bestemt dokumentationstype (fx lægelig dokumentation for allergi), når andre funktionsnedsættelser kan begrunde behovet.
- 04** Ankestyrelsen kan efterprøve, om en kommunal kvalitetsstandard er i overensstemmelse med loven, når standarden er anvendt i en konkret afgørelse; klagebegrænsningen for det generelle serviceniveau afskærer ikke denne prøvelse.
- 05** Det er opgavens karakter og formålet med hjælpen – ikke borgerens diagnose – der afgør, om hjælpen skal bevilges efter § 83, § 83 a eller § 85; rent praktiske opgaver som rengøring hører altid under § 83.

- 06** Ankestyrelsen kræver, at hjælpen tilrettelægges, så borgeren reelt kan modtage den, og at opgaverne faktisk bliver udført; kommunen kan ikke nøjes med at konstatere, at borgeren fysisk er i stand til at udføre dem.
- 07** Praktisk hjælp omfatter også hovedrengøring og større oprydningsopgaver, der kun forekommer få gange om året, og kommunens kvalitetsstandard må ikke udelukke dem.
- 08** Servicelovens § 83 giver ikke hjemmel til generel pasning, overvågning eller omsorg for borgerens barn; behovet skal i givet fald dækkes efter reglerne om særlig støtte til børn og unge.
- 09** Kommunen kan ikke afslå praktisk hjælp alene med henvisning til, at der bor en rask ægtefælle eller et voksent barn i husstanden; hvert husstandsmedlem skal kun løfte sin rimelige andel af de fælles opgaver.
- 10** Ankestyrelsen kræver, at kommunen forud for vurderingen af behovet for hjælp efter § 83 tager stilling til, om et rehabiliteringsforløb efter § 83 a kan nedsætte behovet – men den nødvendige kompenserende hjælp skal ydes under forløbet.
- 11** Vedligeholdelsestræning efter § 86, stk. 2, forudsætter et behov for et individuelt tilrettelagt træningsprogram med instruktion; kan borgeren benytte almindeligt udbudte træningstilbud, falder vedkommende uden for personkredsen.
- 12** Afløsning efter § 84 er som udgangspunkt uforenelig med, at den pårørende samtidig aflønnes som selvudpeget hjælper efter § 94 for de samme opgaver, da borgeren derved ville blive overkompenseret.
- 13** Kommunens valg af leverandør er som udgangspunkt faktisk forvaltningsvirksomhed uden klageadgang, men bliver en påklagelig afgørelse, når valget er væsentligt indgribende for borgeren.
- 14** Ankestyrelsen kræver en fyldestgørende begrundelse, når en løbende bevilling nedsættes uden ændring i borgerens funktionsniveau; manglende begrundelse kan føre til ugyldighed og hjemvisning.
- 15** Højesteret har i Køge-sagen anerkendt kommunernes betydelige skøn ved fastsættelse af kvalitetsstandarder, herunder ud fra økonomiske hensyn, og at ophør af en tidsbegrænset bevilling ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt.

Lovgrundlaget: § 83, § 83 a og den ufravigelige pligt til konkret, individuel vurdering

Hjemlen til hjemmehjælp findes i [serviceloven § 83, stk. 1](#), hvorefter kommunalbestyrelsen **skal** tilbyde 1) personlig hjælp og pleje og 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet. Tilbuddene gives efter [§ 83, stk. 2](#) til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre opgaverne. Hjælpen skal efter [§ 83, stk. 4](#) både vedligeholde færdigheder og afhjælpe væsentlige følger af funktionsnedsættelsen, og kommunen skal efter [§ 83, stk. 5](#) fastsætte individuelle mål og løbende tilpasse hjælpen.

Madservice er ved **lov nr. 1703 af 30. december 2024** udskilt fra § 83 til en selvstændig bestemmelse i [serviceloven § 83 b](#). Ældre principmeddelelser, der henviser til "§ 83, stk. 1, nr. 3", skal derfor læses med denne forskydning for øje.

Den bærende sagsbehandlingsregel er [serviceloven § 88, stk. 1](#):

Kommunalbestyrelsen skal behandle anmodninger om hjælp efter §§ 83 og 83 b ved en konkret, individuel vurdering af behovet for hjælp til de opgaver, som modtageren ikke selv kan udføre. Ved vurderingen af behovet for hjælp skal kommunalbestyrelsen tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren.

Dette suppleres af [serviceloven § 1, stk. 3](#), hvorefter hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger, og af formålsbestemmelsen i [serviceloven § 81](#). Kommunalbestyrelsen kan efter [serviceloven § 138](#) fastsætte generelle vejledende serviceniveauer, og efter [serviceloven § 139](#) er der udstedt [bekendtgørelse om kvalitetsstandarder for hjemmehjælp, rehabiliteringsforløb og træning efter servicelovens §§ 83, 83 a og 86](#), der pålægger kommunen mindst én gang årligt at udarbejde en kvalitetsstandard med en præcis beskrivelse af indhold, omfang og udførelse samt operationelle mål.

Selve leveringen er reguleret i [serviceloven § 90](#) (hjælpen skal leveres i overensstemmelse med afgørelsen og inden for rimelig frist), frit leverandørvalg i [serviceloven § 91](#) med tilhørende [bekendtgørelse om frit valg af leverandør af hjemmehjælp og fritvalgsbevis](#), selvudpeget hjælper i [serviceloven § 94](#) og fleksibel hjemmehjælp i [serviceloven § 94 a](#). Den administrative fortolkningsramme er [vejledning om hjælp og støtte efter lov om social service](#).

LOV

[Serviceloven § 1, stk. 3](#)[Serviceloven § 83, stk. 1-5](#)[Serviceloven § 83b](#)[Serviceloven § 88, stk. 1](#)[Serviceloven § 90](#)[Serviceloven § 91](#)[Serviceloven § 94](#)[Serviceloven § 94a](#)[Serviceloven § 138](#)[Serviceloven § 139](#)

Ankestyrelsens prøvelseskompetence: retlig prøvelse af kvalitetsstandarden – ikke af serviceniveauet i sig selv

Ankestyrelsen er efter [serviceloven § 166, stk. 1](#) klageinstans for kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven, herunder afgørelser om hjemmehjælp. Prøvelsesintensiteten er imidlertid begrænset: efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#) kan Ankestyrelsen "efterprøve retlige spørgsmål", og den udtømmende opregning i [retssikkerhedsloven § 69, stk. 2](#) af sager med **fuld prøvelse** (børne- og ungeudvalgets afgørelser, magtanvendelsessager, Ungdomskriminalitetsnævnet og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) omfatter **ikke** sager om personlig og praktisk hjælp. I hjemmehjælpssager prøver Ankestyrelsen derfor ikke selve afvejningen af de saglige hensyn, men om skønnet er lovligt udøvet.

Ankestyrelsen har i flere ældre afgørelser markeret denne grænse skarpt. I [D-25-99](#) og [D-21-99](#) fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen kun kan tilsidesætte et kommunalt skøn, hvis skønnet er ulovligt, klart urimeligt eller væsentlige forvaltningsretlige regler er tilsidesat.

Samtidig afskærer klagebegrænsningen i [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#) – hvorefter afgørelser om det generelle serviceniveau ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed – ikke prøvelsen af den konkrete afgørelse. Det er det centrale i **82-12**, hvor en borgers rengøring var nedsat fra hver anden til hver fjerde uge i overensstemmelse med kommunens nye kvalitetsstandard. Ankestyrelsen udtalte i **82-12**:

Bestemmelsen i retssikkerhedslovens § 60, stk. 3, om afgørelser om det generelle serviceniveau, afskærer ikke klageinstanserne fra at tage stilling til kvalitetsstandarder i forbindelse med konkrete afgørelser i forhold til borgeren.

Ankestyrelsen fandt i den sag, at rengøring hver fjerde uge som **vejledende udgangspunkt** ikke i sig selv var i strid med serviceloven, men understregede samtidig, at den konkrete vurdering skal rumme både objektive og subjektive kriterier:

Der skal lægges vægt på borgerens mere subjektivt prægede forhold, såsom værdighed, integritet og personlige glæde i forhold til at leve i et rent hjem, og at der navnlig skal lægges vægt på borgerens mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder et socialt liv.

Samme linje gælder for kommunale retningslinjer generelt: i [5-22](#) fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen kan prøve, om kommunens retningslinjer i sig selv er lovlige og saglige, og at en afgørelse truffet efter ulovlige retningslinjer lider af en hjemmelsmangel. Ombudsmanden har i [FOB 2024-19](#) tilsvarende understreget, at et serviceniveau "ikke kan træde i stedet for" den konkrete og individuelle vurdering, og at der "ikke på forhånd [kan] udelukkes en bestemt type foranstaltning eller gives en fast økonomisk ramme for en given foranstaltning". Ombudsmandens redegørelse fik Ankestyrelsen til at ændre praksis i [25-24](#).

LOV

Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3

Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, 2

Serviceoven § 166, stk. 1

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	09.12.2024
Ankestyrelsen · Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	01.01.2022
Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	01.01.2012
Ankestyrelsen · Socialt nævn var ikke berettiget til at tilsidesætte kommunens skøn om standsning af sygedagpenge, når revalidering ikke var overvejende sandsynlig	01.01.1999
Ankestyrelsen · Tilsidesættelse af kommunens skøn om forlængelse af dagpenge: Krav til overvejende sandsynlighed for revalidering	01.01.1999

§ 3 Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved udmåling af praktisk hjælp

Praksis viser et gennemgående vurderingsmønster: Ankestyrelsen efterprøver, om kommunen har **indhentet og inddraget** de oplysninger, der er nødvendige for at kunne fravige kvalitetsstandarder. Det er sjældent standardens indhold, der underkendes – det er sagsoplysningen og begrundelsen.

Den ledende afgørelse er [20-15](#), hvor kommunen havde udmålt rengøring efter et fast beboelsesareal på 65,5 m² og betinget yderligere rengøring af lægelig dokumentation for en allergisk lidelse. Borgeren havde KOL, lungefibrose, knogleskørhed og hjertesygdom og anvendte både rollator og kørestol indendørs. Ankestyrelsen hjemviste og fastslog:

Kommunen skal altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til rengøring, og hvis borgerens behov nødvendiggør det, skal serviceniveauet i kvalitetsstandarder fraviges.

De forhold, Ankestyrelsen gentagne gange tillægger afgørende betydning, er:

Borgerens samlede funktionsnedsættelse, ikke den enkelte diagnose isoleret. I **20-15** var det kombinationen af flere kroniske lidelser, der skulle vurderes samlet.

- **De konkrete boligforhold** – boligens størrelse, afstande mellem rum, og hvilke rum der reelt er i daglig brug.
- **Brugen af hjælpemidler i hjemmet**. At rollator og kørestol fører snavs rundt og øger det areal, der faktisk benyttes, er et selvstændigt moment, der kan begrunde fravigelse af arealgrænsen.
- **Subjektive hensyn** – værdighed, integritet og muligheden for at leve et normalt liv, herunder et socialt liv, jf. [82-12](#).
- **Om kommunen har været i borgerens hjem**. I **82-12** var en telefonisk revurdering uden journalnotat ikke tilstrækkelig; det var først det efterfølgende visitationsbesøg i marts 2011, der reddede afgørelsen fra ugyldighed. [Vejledningen](#) anfører tilsvarende, at visitator "altid bør foretage et besøg i hjemmet", hvis andre oplysninger ikke giver fornøden sikkerhed.

Ankestyrelsen afviser omvendt, at kommunen kan **indsnævre** dokumentationsadgangen. I **20-15** måtte kommunen ikke begrænse muligheden for øget rengøring til alene at kunne udløses af lægelig dokumentation for allergi.

En særlig skærpelse gælder ved **nedsættelse af en løbende ydelse**. I både [82-12](#) og [93-12](#) lægger Ankestyrelsen vægt på, at begrundelseskravet er særligt kritisk, når en borger, der længe har modtaget ydelsen, får den nedsat uden ændring i funktionsniveauet. I **93-12** blev en nedsættelse af et kontant tilskud fra 18.180 kr. til 14.278 kr. månedligt – begrundet i en generel justering af serviceniveauet – kendt **ugyldig**, fordi kommunen ikke havde begrundet nedsættelsen konkret og ikke havde opstillet et budget. Ankestyrelsen anerkendte principielt kommunens ret til at regulere efter et nyt beregningsgrundlag, men ikke uden en fyldestgørende begrundelse.

Tilsvarende gælder for nedsættelse af andre løbende tilbud: i [90-14](#) fandt Ankestyrelsen en reduktion usaglig, fordi den hverken var baseret på borgerens ønske, ændret funktionsevne eller ændret behov.

LOV	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 88, stk. 1	Serviceloven § 139
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud 01.01.2014 Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandards for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering 01.01.2012 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012		

§ 4 Afgrænsningen mellem § 83, § 83 a og § 85 – hjælpen skal reelt kunne modtages

Den mest anvendte afgrænsningsafgørelse er [10-19](#), hvor Ankestyrelsen behandlede to sager om borgere med psykisk funktionsnedsættelse. Det afgørende kriterium er **opgavens karakter og formålet med hjælpen** – ikke hvad borgerens hjælpebehov mere konkret udspringer af:

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i.

Motivering og guidning, der har direkte sammenhæng med udførelsen af den praktiske opgave, kan bevilges som en del af § 83 – netop hvor en psykisk funktionsnedsættelse forhindrer borgeren i at påbegynde eller fuldføre opgaven.

I sag 1 havde en borger med bipolar lidelse og borderline fået frataget hjælp til rengøring, opvask, indkøb og hårvask, fordi kommunen mente, at behovet for motivering var dækket af den socialpædagogiske støtte efter § 85. Problemet var, at støttepersonen efter kommunens egne retningslinjer ikke måtte hjælpe med den praktiske udførelse – så opgaverne blev reelt ikke udført. Ankestyrelsen hjemviste og fastslog, at kommunen ikke måtte lægge vægt på, at borgeren *fysisk* var i stand til at udføre opgaverne, når de psykiske vanskeligheder betød, at de ikke blev udført. **Det bærende hensyn er, at indsatsen skal være tilrettelagt, så den reelt kan modtages, og opgaverne bliver løst.**

I sag 2 havde kommunen henvist en borger med angst til væresteder for at få håndteret sin post. Ankestyrelsen fandt, at posthåndtering ikke er praktisk hjælp efter § 83, men socialpædagogisk støtte efter § 85 – og at værestederne, med for mange brugere og uden stillezoner, ikke reelt dækkede borgerens behov. Se videre om § 85 i [socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne](#).

Afgrænsningen nedad mod sundhedsvæsenet trækkes i 63-17: støtte, der primært sigter mod at afklare indre psykiske tilstande og har overvejende terapeutisk karakter, ligger uden for servicelovens rammer.

Endelig markerer 18-18 grænsen opad: et dokumenteret hjælpebehov på ca. 2 timer og 20 minutter ugentligt, som kunne dækkes fleksibelt gennem hjælp efter § 83 leveret af ægtefællen, kunne ikke begrunde borgerstyret personlig assistance. Se nærmere i [BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere](#).

LOV

Service_loven § 83, stk. 1

Service_loven § 83a, stk. 1

Service_loven § 85

Service_loven § 96, stk. 1

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	01.01.2017

Ydelsens ydre grænser: hovedrengøring ind, omsorg og overvågning

§ 5

ud

Ankestyrelsen har i to modsatrettede afgørelser afstukket, hvad § 83 rummer.

Opad rummer bestemmelsen mere, end mange kommuner antager. I 31-18 fastslog Ankestyrelsen:

Den praktiske hjælp kan omfatte hjælp til større opryddingsopgaver og hovedrengøring, som kun skal ske få gange om året.

Konkret drejer det sig om vask af skabe, paneler og dørkarme, afkalkning af fliser og afrimning af fryser. Kommunernes kvalitetsstandarder må **ikke** indskrænke fortolkningen af "praktisk hjælp" og dermed udelukke disse opgaver, og kommunen kan ikke henvise borgeren til at bruge fleksibel hjemmehjælp efter § 94 a i stedet, hvis behovet opfylder betingelserne i § 83. Ankestyrelsen afgrænsede samtidig ydelsen nedad: opgaver, der kræver særlig viden, ekspertise eller uddannelse (fx reparation af mørnede dørkarme og cisterne), falder uden for, og det samme gør rengøring efter husdyr – medmindre husdyret er nødvendigt på grund af funktionsnedsættelsen, og oprydningen er sikkerheds- eller sundhedsskadelig.

Nedad går grænsen ved generel omsorg og overvågning. I 53-12 søgte en scleroseramt mor om hjemmehjælp 24 timer i døgnet, fordi hun hverken fysisk eller kognitivt kunne overskue en akut situation med sit ca. 2-årige barn. Både lægelige og neuropsykologiske udtalelser bekræftede dette, og Det Sociale Nævn havde bevilget hjælpen. Ankestyrelsen ophævede nævnets afgørelse:

Ankestyrelsen finder, at hjælpen efter servicelovens § 83 ikke kan tilbydes til opgaver, der omfatter generel pasning og omsorg for barnet. Tilstedeværelsen af en hjemmehjælper 24 timer i døgnet i forbindelse med en risiko for en borgers manglende evne til at yde omsorg for et barn ved akut sygdom eller lignende er ikke hjemlet efter § 83.

Ankestyrelsen præciserede samtidig, at kommunen ikke slipper for at handle: hvis behovet vedrører barnets tarv, skal reglerne om særlig støtte til børn og unge anvendes, og kommunen skal sikre barnets behov, indtil der hurtigst muligt træffes afgørelse efter det rigtige regelsæt.

En beslægtet sontring findes i 11-19, hvor Ankestyrelsen fastslog, at en borger, der kan deltage i madlavningen med støtte – også i begrænset omfang – skal have **praktisk støtte** og ikke henvises til den dyrere madserviceordning, hvor der kan opkræves betaling for personaleudgifter. Kommunen havde afvist støtten med, at borgeren ikke var "motiveret" for at lave aftensmad, selvom borgeren deltog i tilberedning af morgenmad og frokost:

Vi vurderer, at du kan deltage i madlavningen og praktisk støtte til madlavningen kan bidrage til at vedligeholde dine færdigheder eller afhjælpe væsentlige følger af dit funktionsniveau.

Afgørelsen bygger på den dagældende § 83, stk. 1, nr. 3; madservice er nu udskilt til § 83 b, hvis stk. 2 udtrykkeligt giver kommunen mulighed for at tilbyde ydelsen som hjælp eller støtte til madlavning i hjemmet.

LOV	Serviceoven § 83, stk. 1	Serviceoven § 83b	Serviceoven § 94a
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgørelse om betaling for personaleudgifter: Sontring mellem praktisk støtte til madlavning og madserviceordning efter serviceloven		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder		
	01.01.2018		
	Ankestyrelsen · Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg		
	31.12.2011		

Husstandens ressourcer: kompensationsprincippet og den raske ægtefælle

§ 6

Et tilbagevendende afslagsgrundlag er, at der bor en rask ægtefælle eller et voksent barn i husstanden. Ankestyrelsen har i 3-19 behandlet fire sager principielt og fastlagt rammen.

Udgangspunktet er **kompensationsprincippet**: det er borgeren med funktionsnedsættelsen, der skal kompenseres for **sin andel** af de praktiske opgaver, og kommunen skal tage udgangspunkt i, hvilke opgaver borgeren ville have bidraget med, hvis vedkommende var rask. Ethvert husstandsmedlem skal løfte sin forholdsmæssige andel – men ikke mere:

Kommunen skal i helhedsvurderingen inddrage oplysninger om den enkelte persons evner og behov. En anden fordeling (end ligelig) forudsætter, at kommunen sandsynliggør, at en rask ægtefælle og/eller andre husstandsmedlemmer, med overvejende sandsynlighed kan varetage opgaver i husholdets udover deres rimelige andel, uden at dette påvirker deres mulighed for at opretholde deres livssituation.

Udfaldene i de fire sager illustrerer, hvad der afgør resultatet:

Sag	Situation	Kommunens begrundelse	Udfald
1	Kronisk lungesygdom, ægtefælle langtidschauffør	Henvisning til kvalitetsstandard	Hjemvist – ægtefællens faktiske tilstedeværelse ikke vurderet
2	Svær KOL, netop flyttet sammen med ægtefælle	Ægtefælle kan klare lette og begrænsede opgaver	Stadfæstet – velunderbygget funktionsevnevurdering
3	Spastisk lammet, hjælp til pasning af spædbarn	Ægtefællen må påtage sig opgaverne alene	Ændret og hjemvist til udmåling
4	Bindevævssygdom, hjemmeboende voksen søn	Studerende søn kan varetage rengøring	Hjemvist – kravet oversteg det normale

Mønsteret er tydeligt: Ankestyrelsen stadfæster, når kommunen konkret har dokumenteret, hvilke *lette og begrænsede* opgaver den raske part kan varetage, og hjemviser, når kommunen blot konstaterer, at der bor en anden voksen i boligen. For hjemmeboende børn må kravene ikke gå videre end det, der normalt stilles til børn i samme alder og situation.

I 3-18 pålagde Ankestyrelsen desuden kommunen at indhente oplysninger om ægtefællens **helbred og skånebehov**, da der var uenighed om ægtefællens ressourcer til at varetage opgaver i hjemmet.

LOV	Serviceloven § 81	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 96, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet og vurdering af husstandens samlede ressourcer ved tildeling af praktisk hjælp og BPA		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation		01.01.2018

§ 7 Rehabiliteringsforløb efter § 83 a – pligtig forudgående vurdering, men hjælp under forløbet

Ved lov nr. 1524 af 27. december 2014 (ikrafttræden 1. januar 2015) blev [serviceloven § 83 a](#) indsat. Bestemmelsen forpligter kommunalbestyrelsen til at tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb, hvis det vurderes at kunne forbedre funktionsevnen og dermed nedsætte behovet for hjælp efter § 83. Vurderingen skal efter [§ 83 a, stk. 1](#) "være individuel og konkret og tage udgangspunkt i modtagerens ressourcer og behov", og efter [§ 83, stk. 3](#) skal den foretages **forud** for vurderingen af behovet for hjælp efter § 83.

Af lovforarbejderne til § 83 a fremgår, at forløbet typisk er af 8-12 ugers varighed, at det skal tilrettelægges helhedsorienteret og tværfagligt, og at kommunen skal se på funktionsevnen bredt – fysisk, psykisk og socialt:

Forslaget indebærer, at der skal ses på den enkelte borgeres samlede situation og ikke kun på de forhold, som borgeren ikke selv kan klare som følge af funktionsnedsættelsen.

Forarbejderne understreger to grænser, som Ankestyrelsen håndhæver. For det første kan kommunalbestyrelsen "ikke give afslag på hjælp efter § 83 alene med henvisning til, at modtageren ikke magter at gennemføre rehabiliteringsforløbet". For det andet skal borgeren under forløbet have den nødvendige hjælp og støtte, jf. § 83 a, stk. 4.

I 10-19 præciserede Ankestyrelsen begge dele: kommunen skal altid vurdere, om et rehabiliteringsforløb kan nedsætte behovet for hjælp, **men den nødvendige kompenserende hjælp skal ydes under forløbet**.

Vejledningen uddyber den processuelle konstruktion: afgørelsen efter § 83 a vedrører tildelingen af *forløbet*, ikke de enkelte indsatser, hvilket betyder, at hjælpen kan op- og nedjusteres undervejs uden ny afgørelse. Efter afslutningen – og hvis borgeren ikke gennemfører forløbet – skal kommunen vurdere behovet for hjælp efter § 83, jf. § 83, stk. 6 og § 83 a, stk. 4. Vejledningen fremhæver, at det er borgerens **aktuelle behov**, der er afgørende – ikke årsagen til, at forløbet ikke blev gennemført:

Kommunalbestyrelsen skal endvidere vurdere borgere med samme behov ens, uanset om borgeren har gennemført et rehabiliteringsforløb eller ej og uanset, hvad der har været årsagen til, at rehabiliteringsforløbet ikke er blevet gennemført.

Både afgørelsen om rehabiliteringsforløb og den efterfølgende afgørelse om hjælp efter § 83 kan påklages til Ankestyrelsen, jf. [serviceloven § 166](#).

LOV

[Serviceloven § 83a, stk. 1-4](#)[Serviceloven § 83, stk. 3, 6](#)[Serviceloven § 166, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse

01.01.2019

Afløsning og aflastning efter § 84 – og forbuddet mod dobbeltdækning

§ 8

Efter [serviceloven § 84, stk. 1](#) skal kommunalbestyrelsen tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat funktionsevne. Efter [§ 84, stk. 2](#) kan kommunen tilbyde midlertidigt ophold til personer, der i en periode har et særligt behov for omsorg og pleje.

Den centrale principmeddelelse er 3-18. Her var ægtefællen ansat af kommunen som selvudpeget hjælper efter [serviceloven § 94](#) og leverede 4 timer og 25 minutter ugentligt personlig hjælp og pleje. Ægtefællen oplevede stress og forhøjet blodtryk og søgte afløsning i hjemmet. Ankestyrelsen stadfæstede afslaget:

Bevilges der afløsning for de samme opgaver, som kommunen aflønner en selvudpeget hjælper for at udføre, bliver borgeren overkompenseret for sit hjælpebehov. En ordning om selvudpeget hjælper er derfor som udgangspunkt ikke forenelig med en bevilling af afløsning eller aflastning.

Ankestyrelsen sondrede skarpt: pasning i et **ansættelsesforhold** efter § 94 har ikke karakter af den pasning, afløsningsbestemmelsen i § 84 sigter mod. Til gengæld understregede Ankestyrelsen, at kommunen fortsat har

tilsynspligt over for den selvudpegede hjælper, at hjælperen kan bringe ordningen til ophør, og at kommunen skulle foretage en **ny helhedsvurdering** af borgerens behov for praktisk hjælp efter § 83.

Om sagsgangen i afløsnings- og aflastningssager fastslog Ankestyrelsen i [76-17](#), at **nære pårørende, der passer borgeren, som udgangspunkt har partsstatus** i sager om afløsning og aflastning efter § 84, stk. 1, fordi de har en væsentlig og individuel interesse i udfaldet. Partsstatusen gælder dog ikke, hvis sagen udelukkende angår, om aflastningsstedet er egnet til at varetage *borgerens* behov – dér er det alene borgeren, der er part.

Om forholdet til andre bestemmelser fastslog Ankestyrelsen i [85-13](#), at merudgiftsbestemmelsen er **subsidiær** i forhold til aflastningsbestemmelserne, og at aflastning, hvis formål er at aflaste forældrene og familien, skal gives efter § 84, stk. 1 – ikke efter reglerne om særlig støtte, der kræver forudgående børnefaglig undersøgelse. Kriterierne for den skønsmæssige udmåling af afløsning og aflastning til familier med børn er senest samlet i [8-24](#), hvor hjemlen efter barnets lovs ikrafttræden er barnets lov § 90, jf. servicelovens § 84, stk. 1, med den konsekvens at barnets lovs procesregler om inddragelse gælder.

Endelig viser [10-19](#), at det ved udmålingen af kontant tilskud til nærtstående alene er hjælp efter § 83 og afløsning/aflastning efter § 84, der indgår i de 20 timer om ugen – socialpædagogisk støtte efter § 85 indgår ikke.

LOV	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 84, stk. 1, 2	Serviceloven § 94
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	Ankestyrelsen · Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation		
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning		
	Ankestyrelsen · Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse		

Vedligeholdelsestræning efter § 86 – kravet om individuelt

§ 9 tilrettelagt program

Efter [serviceloven § 86, stk. 2](#) skal kommunalbestyrelsen tilbyde hjælp til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder til personer, som på grund af nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor. Tilbuddet gives efter [serviceloven § 88, stk. 2](#) efter en konkret, individuel vurdering af **træningsbehovet**, og bestemmelsen præciserer, at tilbud efter § 86, stk. 2, gives til personer, som har brug for "en individuel træningsindsats".

Denne betingelse er det afgørende visitationskriterium i Ankestyrelsens praksis. I [C-16-08](#) havde en 82-årig kvinde efter et hoftebrud modtaget vedligeholdelsestræning i to perioder og søgte om forlængelse. Kommunen afsløj, fordi kvinden nu kunne færdes i nærmiljøet, cykle og benytte offentlige transportmidler. Det Sociale Nævn ændrede afgørelsen, men Ankestyrelsen stadfæstede kommunens afslag:

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at kvinden ikke havde behov for individuelt tilrettelagt træningsprogram med instruktion, men selv kunne deltage i seniorsvømning og lignende.

Ankestyrelsen lægger dermed vægt på to sammenhængende forhold: dels om borgeren **kan komme frem** til almindeligt udbudte træningstilbud (kvinden kunne benytte offentlig transport), dels om borgeren fortsat har behov for **individuel instruktion**. Kan borgeren varetage træningen selv eller i almindelige tilbud, der kan afpasses behovet, falder vedkommende uden for personkredsen.

Afgrænsningen mod hjælpemidler følger samme logik: i [261-09](#) fandt Ankestyrelsen, at et ståstøttebord, hvis formål var genoptræning og vedligeholdelse af funktionsniveauet, ikke var et hjælpemiddel efter serviceloven. Se videre i [hjælpemidler og forbrugsgoder](#).

Kvalitetsstandarden efter [bekendtgørelse om kvalitetsstandarder for hjemmehjælp, rehabiliteringsforløb og træning](#) omfatter også træning efter § 86, og de samme krav om fravigelse efter konkret vurdering gælder derfor her.

LOV

Serviceoven § 86, stk. 1, 2

Serviceoven § 88, stk. 2

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Vedligeholdelsestræning efter Serviceloven: Krav om individuel instruktion og almindelige tilbud

01.01.2008

§ 10 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Hvad kan påklages. Kommunalbestyrelsens afgørelser om hjælp efter §§ 83, 83 a, 84 og 86 kan indbringes for Ankestyrelsen efter [serviceloven § 166, stk. 1](#), jf. kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Undtaget er afgørelser om det generelle serviceniveau, jf. [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#), og generelle tilbud efter [serviceloven § 79, stk. 2](#).

Afgørelse eller faktisk forvaltningsvirksomhed. Grænsedragningen er behandlet principielt i [76-17](#). Udgangspunktet er, at kommunens valg af leverandør er faktisk forvaltningsvirksomhed uden klageadgang. Men:

Hvis beslutningen er væsentlig indgribende for borgeren, er der imidlertid tale om en afgørelse, som borgeren kan klage over til Ankestyrelsen.

Kommunen skal selv i første omgang vurdere, om beslutningen har karakter af afgørelse – og **den vurdering er i sig selv en afgørelse, der kan påklages**. I sag 2 i [76-17](#) blev valget af et plejecenter for ældre som aflastningssted for en 21-årig med Dravet Syndrom anset for væsentligt indgribende, og Ankestyrelsen ændrede afgørelsen, fordi borgeren havde behov for aktiviteter med jævnaldrende. Tilsvarende fastslog Ankestyrelsen i [93-09](#), at fastsættelsen af beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp **ikke** er faktisk forvaltningsvirksomhed, når den er individuelt begrundet i borgerens situation.

Hvem kan klage. Efter [retssikkerhedsloven § 60, stk. 2](#) er det kun den person, afgørelsen vedrører, der kan klage. I [64-10](#) fastslog Ankestyrelsen, at ydelser efter § 83 er **personlige ydelser**, der bortfalder ved dødsfald, og at hverken boet, ægtefællen selvstændigt eller en fuldmægtig kan videreføre klagesagen:

Det er Ankestyrelsens opfattelse, at fuldmagten til dig om at fortsætte hendes klagesager må anses for bortfaldet ved hendes død.

En afledt økonomisk interesse – fx i plejeløn – er ikke tilstrækkelig til selvstændig klageberettigelse. Modsat har nære pårørende, der passer borgeren, som nævnt partsstatus i § 84-sager efter [76-17](#).

Sagsbehandlingskrav. Afgørelsen skal meddeles skriftligt med angivelse af den bevilgede hjælp, jf. [serviceloven § 89](#), der dog nu tillader, at kommunen ved mindre begunstigende justeringer undlader ny skriftlig meddelelse. Ankestyrelsen sonderer mellem garanti- og ordensforskrifter: i [60-18](#) fastslog Ankestyrelsen, at tilbud om handleplan er en **ordensforskrift**, hvis manglende opfyldelse ikke påvirker vurderingen af, om udmålingen af støtte er tilstrækkelig.

Typiske udfald. Det dominerende udfald i hjemmehjælpssager er **hjemvisning** – ikke ændring. Ankestyrelsen sætter sjældent sin egen udmåling i stedet for kommunens, men pålægger kommunen at oplyse sagen tilstrækkeligt og træffe ny afgørelse på et konkret og individuelt grundlag. Det gælder [20-15](#), [31-18](#) (begge sager), [10-19](#) (sag 1) og [3-19](#) (sag 1, 3 og 4). Ændring forekommer, hvor retsgrundlaget er anvendt forkert – som i [11-19](#) og [10-19](#) sag 2 – og ugyldighed, hvor begrundelseskravet er groft tilsidesat, som i [93-12](#).

Stedlig kompetence og midlertidige ophold. Hjælpen følger borgeren. I [79-10](#) fastslog Ankestyrelsen, at retten til personlig og praktisk hjælp under et midlertidigt ophold – fx på efterskole – alene forudsætter, at borgeren ville kunne få hjælpen i opholdskommunen:

Ankestyrelsen skal til A kommunes afgørelse bemærke, at det ikke findes at være afgørende for retten til hjælp, om den unge har et individuelt behov for at komme på efterskole.

Kommunen skulle desuden fastsætte det **reelle** behov, uanset at familien hidtil selv havde ydet en stor del af hjælpen.

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 2, 3	Service_loven § 79, stk. 2	Service_loven § 89
	Service_loven § 166, stk. 1		
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Handleplaner er ikke en garantiforskrift – betydning for afgørelser om støtte efter Serviceloven		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Klageberettigelse efter dødsfald: Fuldmagt til fortsættelse af sager om personlig hjælp bortfalder		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Ret til personlig og praktisk hjælp under midlertidigt ophold på efterskole		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Nævnets kompetence: Klage over beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp under merudgiftsydelse		01.01.2009

§ 11 Sammenhæng med domstolspraksis: Køge-sagen og fritvalgssagerne

Domstolene har prøvet servicelovens hjemmehjælpsregler i to spor: borgerens krav på hjælp og leverandørernes krav på korrekte afregningspriser.

Køge-sagen er den ledende dom om kommunalbestyrelsens råderum. I [Sag 313/2012](#) havde Køge Kommune strammet sin kvalitetsstandard for 2010 af økonomiske og faglige hensyn, så der krævedes sværhedsgrad 3 i praktisk husførelse. To borgere med sværhedsgrad 2 mistede deres hjælp ved udløbet af en tidsbegrænset bevilling og fik den efter en revision i juni 2010 genoptaget i væsentligt reduceret omfang – fra 1 time og 15 minutter til 30 minutter hver 14. dag. Højesteret frifandt kommunen med stemmerne 3-2. Flertallet udtalte:

Køge Kommunes afgørelser i marts 2010 vedrørende hjemmehjælp til A og B var truffet i overensstemmelse med de fastsatte kvalitetsstandarder og på grundlag af en konkret individuel vurdering af de pågældendes behov, jf. servicelovens § 88. Denne bestemmelse overlader ligesom servicelovens § 83 kommunerne et betydeligt skøn.

Flertallet fastslog desuden, at ophør ved udløbet af en **tidsbegrænset** bevilling angår fremtidig hjælp og derfor ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt. Mindretallet på to dommere ville have anset marts-afgørelsen for ugyldig, fordi funktionsnedsættelsen var uændret siden 2009:

Efter vores opfattelse må det derfor lægges til grund, at kommunens afslag i marts 2010 på fortsat at yde den nævnte hjemmehjælp til A og B i realiteten alene var begrundet i kommunens dagældende kvalitetsstandard for 2010, som udelukkede hjemmehjælp til borgere, der som A og B kun havde sværhedsgrad 2 i praktisk husførelse.

Dommen bekræfter Ankestyrelsens linje i **82-12** – kvalitetsstandarden er lovlig som udgangspunkt – men viser samtidig, hvor smal marginen er: dissensen bygger netop på det synspunkt, Ankestyrelsen selv anlægger i **20-15**, nemlig at standarden ikke må blive den reelle og eneste begrundelse.

Fritvalgsordningen har været prøvet i Brønderslev-sagen. Vestre Landsret fandt i **BS-3786/2020-VLR**, at kommunen i strid med **serviceloven § 91** havde fastsat afregningspriser, der ikke afspejlede den kommunale leverandørs gennemsnitlige langsigtede omkostninger, idet kommunen alene havde pris- og løntalsfremskrevet en beregning fra 2012 uden efterberegning. Landsretten tilkendte skønsmæssigt 5 mio. kr. Højesteret behandlede sagen i **BS-28860/2021-HJR** og tog stilling til kommunens erstatningsansvar over for den private leverandør. Sagerne har ikke direkte betydning for den enkelte borgers visitation, men de fastslår, at kommunens pligt til at sikre reel omkostningsdækning i fritvalgsordningen er retligt håndhævelig – og de udgør sammen med Køge-sagen kernen i domstolenes efterprøvelse på området.

Der foreligger ikke offentliggjort byretspraksis i vores materiale om selve visitationen efter § 83; borgersagerne når typisk ikke længere end til Ankestyrelsen, og Køge-sagen står derfor fortsat som den centrale domstolsafgørelse om kravet til konkret og individuel vurdering.

LOV

Serviceloven § 83, stk. 1, 2

Serviceloven § 88, stk. 1

Serviceloven § 91, stk. 1

Serviceloven § 139

PRAKSIS	Højesteret · Kommunalt erstatningsansvar for fejlagtige afregningspriser til private hjemmehjælpsleverandører	07.11.2022
	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	23.05.2013
	Landsretten · Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven	05.07.2021
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	01.01.2012

§ 12 Ældrereformen 2025: fra § 83 til helhedspleje efter ældreloven

Med **lov nr. 1651 af 30. december 2024** blev **ældreloven** vedtaget som ny hovedlov for ældreplejen. Loven trådte i kraft **1. juli 2025**, og den ændrer den retlige ramme grundlæggende for borgere, der er omfattet af den.

Anvendelsesområde. Efter [ældreloven § 2, stk. 1](#) gælder loven for personer, der har nået folkepensionsalderen og har behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med aldring. Efter [§ 2, stk. 2](#) kan også yngre personer omfattes, når behovet efter en samlet vurdering svarer til det, ældre over folkepensionsalderen kan have. Loven finder efter [§ 2, stk. 4](#) ikke anvendelse for personer omfattet af servicelovens §§ 95 eller 96. **Servicelovens § 83 gælder derfor fortsat for de øvrige voksne.**

Helhedspleje i stedet for enkeltydelser. I stedet for visitation til afgrænsede ydelser skal kommunalbestyrelsen efter [ældreloven § 10](#) tilbyde "et sammenhængende og rummeligt pleje- og omsorgsforløb, som muliggør en løbende tilpasning af indholdet i tilbuddet". Efter [ældreloven § 9, stk. 2](#) omfatter helhedspleje personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver m.v. i hjemmet samt genoptræning uden for sygehusindlæggelse. Tilrettelæggelsen skal efter [ældreloven § 11](#) ske på baggrund af dialog mellem den udførende medarbejder og modtageren og ud fra en faglig vurdering af aktuelle behov og ressourcer, med vægt på helhed, tværfaglighed, kontinuitet og modtagerens selvbestemmelse.

De parallelle bestemmelser til servicelovens findes i [ældreloven § 13](#) (dagligt måltid), [§ 14](#) (fuld forplejning på plejehjem m.v.), [§ 16](#) (afløsning og aflastning til pårørende), [§ 17](#) (midlertidigt ophold), [§ 18](#) (frit valg af leverandør, udmøntet i [bekendtgørelse om frit valg af leverandør af pleje- og omsorgsforløb efter ældrelovens § 10 og madlevering efter ældrelovens § 13](#)) og [§ 20](#) (selvudpeget person).

Klageadgang og en ny begrænsning. Efter [ældreloven § 30, stk. 1](#) kan kommunalbestyrelsens afgørelser efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17, [§ 18, stk. 4](#), og §§ 20 og 23-26 indbringes for Ankestyrelsen efter kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Men [§ 30, stk. 2](#) indfører en betydelig indskrænkning for overgangsborgere:

Træffer kommunalbestyrelsen afgørelse efter §§ 10, 13, 14, 16 eller 17, § 18, stk. 4, eller §§ 20 eller 23-26 over for personer, der, før de blev omfattet af denne lov, har modtaget en afgørelse efter §§ 83, 83 a eller 84, § 86, stk. 1, § 91, stk. 3, eller §§ 119 eller 122 i lov om social service, kan personen ikke for Ankestyrelsen indbringe den del af kommunalbestyrelsens afgørelse, som medfører, at afgørelsen efter lov om social service ophører.

Overgangen fra servicelovsafgørelse til ældrelovsafgørelse kan altså ikke i sig selv påklages. Bemærk desuden, at **vedligeholdelsestræning efter servicelovens § 86, stk. 2, ikke indgår i helhedsplejens definition i ældrelovens § 9, stk. 2** – et forhold, som kommunale høringsparter udtrykkeligt rejste under [høringen over udkast til vejledning om ældreloven](#) i marts 2025.

Betydningen for den eksisterende praksis. Ankestyrelsens principmeddelelser om §§ 83, 83 a, 84 og 86 er formelt knyttet til serviceloven, og en del af dem – særligt dem, der bygger på kvalitetsstandardsystemet efter § 139 – kan ikke uden videre overføres til ældrelovens helhedsplejemodel, der netop erstatter detailvisitationen med et rummeligt forløb. De grundlæggende forvaltningsretlige krav – sagsoplysning efter [retssikkerhedsloven § 10](#), helhedsvurdering efter [retssikkerhedsloven § 5](#), forbuddet mod skøn under regel og begrundelsespligten – gælder derimod uændret, og kommunen har efter [ældreloven § 31](#) fortsat pligt til løbende at følge de enkelte sager og vurdere, om der er behov for andre tilbud.

LOV

[Ældreloven § 2, stk. 1-4](#)[Ældreloven § 9, stk. 2](#)[Ældreloven § 10](#)[Ældreloven § 11, stk. 1, 2](#)[Ældreloven § 16](#)[Ældreloven § 30, stk. 1, 2](#)[Ældreloven § 31, stk. 1, 2](#)

§ 13 Tilgrænsende afgørelser: bolig, botilbud og andre ydelser

Hjemmehjælpssager forekommer sjældent isoleret. Ankestyrelsen kræver efter [retssikkerhedsloven § 5](#) en helhedsvurdering, hvor kommunen behandler ansøgningen bredt i forhold til alle relevante hjælpemuligheder – et krav, der er indskærpet i [41-17](#).

Når hjælpen i eget hjem ikke længere er tilstrækkelig, bliver spørgsmålet om **visitation til ældre- eller plejebolig** aktuelt. I [101-19](#) behandlede Ankestyrelsen to sager principielt og fastslog, at målgruppen efter almenboliglovens § 54, stk. 1, er ældre borgere og borgere med fysisk **eller psykisk** funktionsnedsættelse:

Kriterierne skal tage højde for, at boligerne kan rumme borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Kriterierne må derfor ikke udelukke borgere med psykiske lidelser fra at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.

I sag 1 blev afslaget til en borger med Aspergers Syndrom hjemvist, fordi kommunen udelukkende havde set på den fysiske funktionsevne. I sag 2 blev afslaget på plejebolig til en kørestolsbruger med KOL og hjertesygdom derimod stadfæstet, fordi borgeren – trods omfattende hjælp til personlig pleje – kunne betjene nødkald og telefon og derfor ikke havde behov for observation eller tæt personalekontakt døgnet rundt:

Vi finder på den baggrund, at du samlet set ikke har et behov for personlig hjælp og pleje i så væsentlig et omfang eller behov for tæt personalekontakt døgnet rundt, at du er berettiget til en plejebolig.

Afgørelsen illustrerer et gennemgående mønster: **evnen til at tilkalde hjælp akut** er et centralt moment, når Ankestyrelsen vurderer, om hjælpebehovet overstiger, hvad der kan dækkes i eget hjem.

Afgrænsningen mod andre ydelser behandles i selvstændige praksisoversigter: [hjælpemidler og forbrugsgoder](#), [BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere](#), [socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne](#) samt den generelle [prøvelse af serviceniveau](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 5	Serviceloven § 83, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommuner forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier		01.01.2019

§ 14 Sammenfatning: mønsteret i Ankestyrelsens praksis

Ankestyrelsens praksis om personlig og praktisk hjælp kan sammenfattes i seks linjer.

For det første er kvalitetsstandarder lovlig, men kun som udgangspunkt. Ankestyrelsen underkender sjældent standardens indhold – rengøring hver fjerde uge blev accepteret i [82-12](#), og Højesteret accepterede 30 minutter hver 14. dag i Køge-sagen. Det, Ankestyrelsen underkender, er anvendelsen af standarden som facitliste. Kravet formuleret i [20-15](#) – at serviceniveauet "skal fraviges", når borgerens behov nødvendiggør det – er den bærende norm.

For det andet er sagsoplysningen det afgørende kontrolpunkt. Ankestyrelsen prøver kun retlige spørgsmål efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#), men netop derfor bliver spørgsmålet, om kommunen har indhentet oplysninger om funktionsnedsættelse, boligforhold, hjælpemidler, husstandens faktiske ressourcer og – hvor nødvendigt – været i hjemmet, den reelle prøvelsesakse. Hjemvisning er det typiske udfald.

For det tredje afgøres valget af hjemmel af opgavens karakter, ikke af borgerens diagnose. Rent praktiske opgaver hører under § 83, uanset om hjælpebehovet skyldes en fysisk eller en psykisk funktionsnedsættelse, jf. **10-19**. Og indsatsen skal tilrettelægges, så borgeren reelt kan modtage den, og opgaverne faktisk bliver udført.

For det fjerde har ydelsen klare ydre grænser. Hovedrengøring og større oprydning er omfattet, jf. **31-18**, mens generel pasning, overvågning og omsorg for borgerens barn ikke er, jf. **53-12** – hvor Ankestyrelsen samtidig pålagde kommunen at anvende det rigtige regelsæt frem for blot at afvise.

For det femte skærpes kravene ved indgreb i eksisterende bevillinger. Nedsættes en løbende ydelse uden ændring i funktionsniveauet, kræver Ankestyrelsen en fyldestgørende, individuelt begrundet afgørelse; sker det ikke, kan afgørelsen være ugyldig, jf. **93-12**. Ophør ved udløbet af en tidsbegrænset bevilling er derimod ikke en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt, jf. Højesterets flertal i Køge-sagen.

For det sjette er retsgrundlaget under omlægning. Med ældrelovens ikrafttræden 1. juli 2025 er hjemlen for borgere over folkepensionsalderen flyttet til helhedspleje efter [ældreloven § 10](#), og adgangen til at klage over selve ophøret af den hidtidige servicelovsafgørelse er afskåret ved [ældreloven § 30, stk. 2](#). Den ældre principmeddelelsespraksis må derfor anvendes med omtanke: de forvaltningsretlige grundnormer består, men den ydelsesspecifikke fortolkning af §§ 83 og 83 a gælder fremover kun den del af målgruppen, der fortsat er omfattet af serviceloven.

LOV	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 88, stk. 1
	Serviceloven § 139	Ældreloven § 10	Ældreloven § 30, stk. 2
PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen) 23.05.2013 Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse 01.01.2019 Ankestyrelsen · Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder 01.01.2018 Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering 01.01.2012 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012 Ankestyrelsen · Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg 31.12.2011		

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Retssikkerhedsloven § 60	stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69	stk. 1
Serviceloven § 83	stk. 1	Serviceloven § 83a	stk. 1
Serviceloven § 84	stk. 1	Serviceloven § 88	stk. 1
Serviceloven § 139		Ældreloven § 10	

MATERIALE Citerede afgørelser

28 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

2

07.11.2022	Kommunalt erstatningsansvar for fejlagtige afregningspriser til private hjemmehjælpsleverandører	28860-2021
23.05.2013	Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	313-2012

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

1

05.07.2021	Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven	2059-2461
------------	---	-----------

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

25

09.12.2024	Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	25-24
01.01.2024	Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet	8-24
01.01.2022	Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	5-22
01.01.2019	Kompensationsprincippet og vurdering af husstandens samlede ressourcer ved tildeling af praktisk hjælp og BPA	3-19
01.01.2019	Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	10-19
01.01.2019	Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier	101-19
01.01.2019	Afgørelse om betaling for personaleudgifter: Sondring mellem praktisk støtte til madlavning og madserviceordning efter serviceloven	11-19
01.01.2018	Handleplaner er ikke en garantiforskrift – betydning for afgørelser om støtte efter Serviceloven	60-18
01.01.2018	Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder	31-18
01.01.2018	Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	18-18
01.01.2018	Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation	3-18
01.01.2017	Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning	76-17
01.01.2017	Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	63-17

01.01.2015	Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	20-15
01.01.2014	Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud	90-14
01.01.2013	Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse	85-13
01.01.2012	Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget	93-12
01.01.2012	Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandards for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	82-12
31.12.2011	Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg	53-12
01.01.2010	Klageberettigelse efter dødsfald: Fuldmagt til fortsættelse af sager om personlig hjælp bortfalder	64-10
01.01.2010	Ret til personlig og praktisk hjælp under midlertidigt ophold på efterskole	79-10
01.01.2009	Nævnets kompetence: Klage over beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp under merudgiftsydelse	93-09
01.01.2008	Vedligeholdelsestræning efter Serviceloven: Krav om individuel instruktion og almindelige tilbud	C-16-08
01.01.1999	Tilsidesættelse af kommunens skøn om forlængelse af dagpenge: Krav til overvejende sandsynlighed for revalidering	D-21-99
01.01.1999	Socialt nævn var ikke berettiget til at tilsidesætte kommunens skøn om standsning af sygedagpenge, når revalidering ikke var overvejende sandsynlig	D-25-99